

УДК 811.111'42

Т. С. Петрінська,

аспірант

(Запорізький національний університет)

petrinskaya2008@rambler.ru

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЛІНГВО-КОГНІТИВНОЇ КАТЕГОРІЇ "HAPPINESS"
КОНЦЕПТУ GLOBALIZATION В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ**

Стаття присвячена когнітивно-дискурсивному вивченню категорії "happiness" концепту GLOBALIZATION в англомовній картині світу на матеріалі суспільно-політичних текстів останніх 15 років. Обґрунтовано доцільність комплексної методики для когнітивно-дискурсивних досліджень, систематизовано лексико-семантичний матеріал, що вербалізує лінгво-когнітивну категорію "happiness" концепту GLOBALIZATION, проведено кількісний аналіз отриманих результатів.

Актуальною проблемою сучасних лінгвоконцептологічних досліджень є наукова розбудова концептуарію англійської концептосфери. В цьому напрямку працюють як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники, серед яких І. В. Андрусяк, Г. Вежбицька, С. Г. Воркачов, І. О. Голубовська, І. В. Змійова, Л. Іващенко, В. І. Карасик, Є. С. Кубрякова, К. С. Карпова, Л. П. Науменко, Г. А. Огаркова, А. М. Приходько, Ю. С. Степанов та ін. З огляду на загальну спрямованість сучасних досліджень на визначення лінгво-когнітивних параметрів англомовних дискурсів та недостатнім ступенем дослідження дискурсивного втілення вербальної оболонки концепту GLOBALIZATION, який належить до таких, що найбільш бурхливо та динамічно еволюціонують у сучасній англомовній картині світу, **об'єктом даної розвідки** є вербальні оболонки сучасних англомовних публіцистичних текстів як засоби актуалізації концепту GLOBALIZATION в лінгво-когнітивній категорії "happiness". Мета – систематизувати лексико-семантичний матеріал, що вербалізує лінгво-когнітивну категорію "happiness" концепту GLOBALIZATION в англомовній картині світу, провести кількісний аналіз отриманих результатів.

Варто погодитись, що опис змісту концепта в його сучасному стані має проводитись через аналіз мовних репрезентацій концепта в сучасних текстах [1], в результаті якого можна отримати більш переконливі дані (порівняно із словниковою вибіркою) стосовно ступеню актуальності окремих ознак концепта в свідомості сучасних носіїв мови. Тому дослідження концепту GLOBALIZATION проводилось в когнітивно-дискурсивному напрямку та використовувалась комплексна методика дослідження, що обумовлено специфікою природи концепту (багатоплановість, пряма проекція в об'єктивній реальності, широка розгалуженість концептуальних ознак, залученість до різноманітних когнітивних контекстів та ін.).

Вибірку корпусу текстів було проведено серед англомовних публіцистичних текстів суспільно-політичної тематики останніх 15 років, що формувалася під час роботи на основі відповідності ідейно-тематичного плану текстів поняттєвим якість концепту GLOBALIZATION.

Наступний крок роботи передбачав класифікацію відібраних текстів за такими соціальними категоріями актуалізації або соціальними контекстами концепту GLOBALIZATION в дискурсі, як "економіка", "політика", "екологія", "культура", "технології", "суспільство", що дорівнюють гіпоелементам вихідного концепту: ECONOMIC GLOBALIZATION, POLITICAL GLOBALIZATION, ECOLOGICAL GLOBALIZATION, CULTURAL GLOBALIZATION, TECHNOLOGICAL GLOBALIZATION, SOCIAL GLOBALIZATION.

Згідно комплексному методологічному підходу структура концепту GLOBALIZATION представлена у вигляді сітки, де категоріальними параметрами виступатимуть якісні когнітивні ознаки концепта (по горизонталі), а соціоконтекстуальними – мовні одиниці, що актуалізують концепт у відповідних соціальних контекстах (по вертикалі). Розглянемо яким чином розподіляється лексико-семантичне наповнення концепту в когнітивній категорії "**happiness**" (*щастя*).

Концепт визначаємо як дискретну, мисленнєву, динамічну одиницю колективної свідомості, яка є способом і результатом категоризації знання і має вербальне вираження [2: 276]. Когнітивна категорія "щастя" концепту GLOBALIZATION містить мовний матеріал, який відображає усвідомлення глобалізації в англомовній картині світу як явища, що уособлює в сукупності своїх позитивних рис поняття "щастя" для носіїв мови.

Ті, для кого глобалізація несе позитивний потенціал, вважають її основою світлого майбутнього, тому мають позитивне ставлення до її проявів в сучасному житті. Когнітивна субкатегорія концепту GLOBALIZATION "**desirable**" (бажана) поєднує лексику, яка свідчить про те, що глобалізація – це світле майбутнє: middle road on globalization (The Newsweek, Jun. 6, 2009); що про неї мріють: industries that long had **dreamed** of globalization (eJournal USA, May 1, 2009); що вона представляє інтерес: collective **interests** of globalization (The Globalist, Jun. 19, 2007); що її можна любити: Why China **Loves** Globalization (The Globalist, Jun. 07, 2005); вона викликає прихильність: world **welcomes** globalization (Yale Global online., Jan. 22, 2007); They **want** globalization (The Globalist, Jan. 4, 2007).

© Петрінська Т. С., 2013

В англomовному публіцистичному дискурсі зустрічається розуміння глобалізації не просто як бажаного явища, а раю – **"paradise"**, актуалізуючись міфологемами: *economic heaven* (The Globalist, Nov. 9, 2003).

Оскільки англomовна картина світу і когнітивні структури відповідних дискурсів є інгерентно корельовані за християнською міфологією та космогонією, залучення базових міфологем християнського світогляду, наприклад, "рай", "ад", "бог", "диявол" і т. д. для концептуалізації поняття "глобалізація" надає даному маргінальному елементу англomовної картини світу додаткових концептуальних вимірів прототипічного та архитипічного характеру, що гіпотетично може призвести згодом до демаргіналізації концепту GLOBALIZATION і надання йому статусу одного з базових концептів англomовної картини світу і відповідних англomовних дискурсів.

Із щастям пов'язане також розуміння глобалізації як чуда – **"miracle"**: **the miracle of globalization** (The Jakarta Post, Jan. 29, 2009).

До когнітивної категорії "happiness" також вважаємо справедливим відносити і ту лексику, що відображає сприйняття глобалізації та її наслідків, як певного роду блага, добра, достатку. Типовими вербалізантами категорії **"good"** (благо) в англomовному публіцистичному дискурсі є лексеми *wealth, benefit, to benefit, efficiency, output, good, positive, benign, favorable, cornucopia*: *globalization will bring more wealth* (Special Features, Apr. 26, 2002); *it can really benefit the world* (The Newsweek, Nov. 30, 2003); *global efficiency* (NY Times, Jul. 23, 2009); *globalisation's "potential for good is immense"* (BBC News, Feb. 24, 2004); *globalization as a benign force* (SF, Apr. 26, 2002); *globalization - its favorable aspects* (Yale Global online, Nov. 19, 2002).

Про позитивний характер процесів глобалізації можуть свідчити сприятливі для людства наслідки, результати. В англomовних публіцистичних текстах існують свідчення таких фактів. Ключовими вербалізантами категорії **"positive effect"** (позитивний ефект) нами було ідентифіковано лексичні одиниці *effects, consequence, result, to be due to, to spur, to lead* (в позитивному значенні), *to bring, advantage*: *consequence of globalization is greater economic growth* (The Newsweek, Nov. 30, 2003); *globalization indeed result in the hegemony of English* (NY Times, May 28, 2008); *restaurants to the tie-less is due to globalization* (The Jakarta Post, Jan. 29, 2009); *globalisation has led to a vast increase in the number of choices* (The Financial Times, May 6, 2003).

В категорії "happiness" глобалізація представлена також як сила, що полегшує життя – **"makes life easier"**: *[globalization] meant international ease of access* (eJournal USA, May 1, 2009); *globalization has allowed people to move around the world more easily* (Reuters, Feb. 6, 2009); *economic growth and technology transfer have alleviated much human misery* (The Newsweek, Jul 21, 2008).

Існує ідея, що глобалізація може якісно покращувати життя – **"improves lifestyle"**: *It [protest against globalization] is a threat to the prospects of a better life* (Harvard International Review, Winter/Spring 2000); *globalization has lifted some parts of the world* (The Newsweek, Dec. 20, 2008).

Серед сприятливих наслідків глобалізації в англomовній публіцистиці називається також та, що вона створює можливості – **"gives opportunities"**. Вербалізується подібне уявлення за допомогою таких лексико-семантичних одиниць, як *opportunity, option, possibility, possible, to enable, to be capable, ability, to allow, to open*: *global boom is also generating more important opportunities for China and Asia* (The Globalist, Jun. 07, 2005); *opportunities offered by globalization* (Time, Dec. 20, 2000); *Our ability to control our own lives is growing* (The American Enterprise, Jun. 2004); *Foreign travel is allowed* (eJournal USA, Jun. 9, 2008).

В сучасну епоху поряд з поняттями свободи, права вибору, демократії глобалізації приписується також здатність надавати сили, влади людям, країнам, організаціям. В групі лексичного матеріалу **"gives power"** характерне вживання таких мовних одиниць, як *power, powerful, empowered, empowerment, strong, strength, strengthen*: *globalization gives more direct power to individuals* (Foreign Policy, Fall 1999); *empowerment of individuals* (BBC News, May 26, 2009); *continuing strength of older urban areas – like New York, London and Paris* (NY Times, May 19, 2009); *does globalization strengthen the hand of secular and moderate Muslims?* (The Globalist, Aug. 17, 2005).

Щасливе життя в англomовній картині світу мислиться пов'язано із фінансовим добробутом, а глобалізація може усвідомлюватись саме як сила, здатна піднімати доходи – **"raises incomes"**: *free trade and free markets have raised average incomes around the world* (Time, Jun. 6, 2008); *globalization has created unprecedented riches* (Yale Global online, Nov. 19, 2002); *globalization contributes to increasingly higher salaries* (The Guardian, Jan. 14, 2006).

До фінансового добробуту глобалізації також приписується здатність створювати умови життя, в яких товари та послуги стають дешевшими, тому мовний матеріал, що вербалізує цю ідею, було об'єднано в субкатегорію **"moves prices down"** (знижує ціни): *information and products can be quickly and cheaply disseminated to the furthest corners of the earth* (The Business World, Jan. 5, 2008); *new technology brought down the cost of communications* (The Financial Times, May 6, 2003).

Поняття "глобалізація" в англomовному публіцистичному дискурсі концептуалізується також через посилення до парадигми амеліоративно-маркованих понять. Як сила, що несе позитив, глобалізація в англomовній публіцистичній інтерпретації асоціюється із цілим рядом понять, які в цілому

характеризують її як таку, що створена для щасливого життя людей на планеті. До таких характеристик та одноіменних субкатегорій можна віднести **"liberty"** (свободу), що в мові виражено лексемами liberty, ultraliberalism, liberalization, liberal, freedom, free, freely, open, rootlessness: prosperity and choice, and hence **liberty** (The Newsweek, Apr. 10, 2000); **liberal** globalization (The Globalist, Feb. 29, 2008); the **free** flow of goods, services, money and people that defined globalization (The Newsweek, Mar. 14, 2009); globalization is **free-market capitalism** (Foreign Policy, Fall 1999); more open world (The American Enterprise., Jun. 2004); **"creativity"** (креативність): In today's economy, **creativity** and competitiveness go hand in hand (Harvard Business Review, Oct. 2004); **"brain drain"** issue (The Guardian, Jan. 14, 2006); Globalization and technological change have increased the returns to being **smart** (NY Times, May 19, 2009); **"choice"** (вибір), виражений лексемами choice, freedom to choose, options, variables, available, marketplace: vast increase in the number of **choices** available to consumers (The Financial Times, May 6, 2003); globalization is a process that expands prosperity and **choice**, and hence liberty (The Newsweek, Apr. 10, 2000); Free markets and free trade and free **choices** (The American Enterprise., June 2004); **"availability"** (доступність): every currency **available** (FP, Jan/Feb 2004); the world's culture is **at our disposal** (The American Enterprise, Jun. 2004); **"cooperation"** (співпраця): international **collaboration** (The World And I, Apr. 1997); unprecedented degree of international **cooperation** (USA Today Mag., Nov. 2003); **working together** across borders (Embassy Newspaper., Apr. 1, 2009); **"exchange"** (обмін): globalization consisted of the **exchange** of ideas (The Globalist, Oct. 19, 2006); **give-and-take** dynamics of globalisation (BBC News, Jun. 1, 2006); **"peace"** (мир): Globalization is a coherent theory for times of comparative **peace** and economic expansion (The Globalist, Jan. 4, 2007); a blessed state of universal **peace** (Yale Global online., Nov. 19, 2002); **"prosperity"** (процвітання): globalization is a process that expands **prosperity** (The Newsweek, Apr. 10, 2000); global growth and **prosperity** (NY Times, Jul. 23, 2009); **"equity"** (рівність): A world without barriers would help **distribute wealth more evenly** from the wealthy to the poor (eJournal USA, May 1, 2009); **"confidence"** (впевненість): leading to greater national pride, **confidence and assertiveness** (The Newsweek, Aug. 30, 2008); **"partnership"** (партнерство): new era of international **partnership** (Times online, March 1, 2009); **"success"** (успіх): quality and **success** (Project Syndicate., Feb. 2006); **"quality"** (якість): **quality** and success (Project Syndicate, Feb. 2006); **"honesty"** (чесність): a **fair** system of exchange (BBC News, Feb. 24, 2004); **"win"** (перемога): the universal **victory** of liberal democracy (Utne Reader, May/Jun. 1997).

Таким чином когнітивна категорія "щастя" концепту GLOBALIZATION представлена в підкатегоріях матеріалом, що відбиває позитивне ставлення носіїв мови до глобалізації, її проявів та наслідків. Дана категорія описана у складі 26 категорій нижчого рівня, які символізують щастя в англомовній картині світі: 1) "liberty" (16.9%), 2) "good" (12%), 3) "creativity" (11.6%), 4) "gives opportunities" (10.4%), 5) "desirable" (6%), 6) "positive effect" (6%), 7) "choice" (5.2%), 8) "gives power" (3.6%), 9) "makes life easier" (3.6%), 10) "raises incomes" (3.6%), 11) "availability" (3.2%), 12) "cooperation" (3.2%), 13) "moves prices down" (2%), 14) "improves lifestyle" (2%), 15) "exchange" (1.6%), 16) "peace" (1.6%), 17) "prosperity" (1.6%), 18) "equity" (1.2%), 19) "confidence" (0.8%), 20) "paradise" (0.8%), 21) "partnership" (0.8%), 22) "miracle" (0.4%), 23) "success" (0.4%), 24) "quality" (0.4%), 25) "honesty" (0.4%), 26) "win" (0.4%). Наведені цифри свідчать про те, що в англомовній картині світу глобалізація має позитивні асоціації перш за все, пов'язані зі свободою, благом, креативністю та новими можливостями (перші чотири підкатегорії). Кількісний аналіз мовного наповнення визначених субкатегорій дозволяє зробити висновок про те, що когнітивна категорія "happiness" найбільш мовно виражена в субконцептах ECONOMIC GLOBALIZATION (41%), CULTURAL GLOBALIZATION (19.3%), SOCIAL GLOBALIZATION (18.9%), що вказує на те, що в сучасній англомовній картині світу склалася уява про позитивний вплив глобалізації саме в економічній, культурній та соціальній сферах.

В перспективі планується подальше дослідження інших когнітивних категорій концепту GLOBALIZATION для максимально повного вираження відповідного елементу англомовної картини світу в публіцистичному дискурсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Крючкова Н. В. Лингвокультурное варьирование концептов / Н. В. Крючкова. – Саратов : Науч. кн., 2005. – 164 с.
2. Петрінська Т. С. Структурно-семантичні особливості концепту GLOBALIZATION в англійській мові / Т. С. Петрінська // Наукові записки. – Серія : Філологічні науки (мовознавство) : у 5 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – Вип. 75 (4). – С. 273–276.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Kryuchkova N. V. Lingvokulturnoye varyirovaniye kontseptov [The Lingvocultural Variety of Concepts] / N. V. Kryuchkova. – Saratov : Nauch. kn., 2005. – 164 s.
2. Petrinska T. S. Strukturno-semantychni osoblyvosti kontseptu GLOBALIZATION v angliyskiy movi [Structural and Semantic Peculiarities of Concept GLOBALIZATION in the English Language] // Naukovi zapysky. – Seriya :

Filologichni nauky (movoznavstvo) : u 5 ch. – Kirovograd : RVV KDPU im. Vynnychenka, 2008. – Vyp. 75 (4). – S. 273–276.

Матеріал надійшов до редакції 22.03. 2013 р.

Петринская Т. С. Вербализация лингво-когнитивной категории "happiness" концепта GLOBALIZATION в англоязычной картине мира.

Статья посвящена когнитивно-дискурсивному изучению категории "happiness" концепта GLOBALIZATION в англоязычной картине мира на материале общественно-политических текстов последних 15 лет. Обоснована целесообразность комплексной методики когнитивно-дискурсивных исследований, систематизирован лексико-семантический материал, вербализующий лингво-когнитивную категорию "happiness" концепта GLOBALIZATION, проведён количественный анализ полученных результатов.

Petrinska T. S. Verbalization of the Lingvual-Cognitive Category "Happiness" of Concept GLOBALIZATION in the English Mapping of the World.

The article deals with the cognitive and discourse study of category "happiness" of concept GLOBALIZATION in the English mapping of the world based on the social and political texts of the latest 15 years. The practicality of complex methodology for cognitive and discourse studies has been grounded, lexico-semantic material verbalizing the lingvo-cognitive category "happiness" of concept GLOBALIZATION has been schematized, quantitative analysis of the results has been carried out.